

עין משפט נר מצוה

קב א מיי פ"ג מהל' מנמים הלכה ז:

קבא ב מיי פ"ג מהל' סנהדרין הל' ב:

קבב ג ד ה מיי פ"ד מהל' מעשר שני הלכה ח סמנ עשין קלג:

לעזי רש"י

דריוול"א (רידיוול"א). חלודה.

רבינו חננאל

שלוחם. ומדורו שאפי' נמצא בעליל קרוב לעיר מצוה לעסוק במדידה: מתינתן דלא כר' אליעזר בן יעקב דבעי סנהדרין ומלך וכהן גדול ומביעיא לן כוליה סנהדרין בעי או אפילו מקצתן ואחזינו למפשטא מהא דתני מצאן זקן מהרא לסנהדרין בבית פאני מקום נקרא בית פני והוא חוץ לירושלים והמרה עליהן יכול תהא המראתו המראה ת"ל וקמת ועלית אל המקום מלמד שהמקום גורם מאי לאו דנפקי כוליה סנהדרין בבית פני? אלא להוסיף על העיר ועל העזרות. כדתנן בשבועי' (פרק י"ב) אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא בבית' של שבועים ואחד. תניא בהראי מצאן אבית פאני כגון שיצאו להוסיף על העיר ועל העזרות והמרה עליהן יכול תהא המראתו המראה ת"ל אל המקום מלמד שהמקום גורם: ומאצינן בגי' וכן הלהבא והאי דאצריכוהו חליצה בה' לפרסומי מלאת: **נבע** רבעי ומעשר שני (שלו) שאין דמיו ידועים בגי':

ת"ד איזהו מעשר שני? שאין דמיו ידועים פירות שהקריבו ויין שהחמיץ ומעות שהחלידו כגון זה פודין אותו בגי' לקוחות ואפילו אחד מהן כברי ואפילו אחד מהן בעלים אבל לא בגי' שאינן לקוחות ש"מ דכל לגבי שומא לקוחות בעינן הא דבעי ר' ירמיה גי' מטילין בתוך כוס אחד. פי' כגון גי' שתופים מאי. ת"ש איש ושתי נשיו פודין מעשר שני שאין דמיו ידועין ש"מ אפילו גי' מטילין לתוך כוס אחד שפיר דמי ודחי' ודלמא כגון רב פפא ובת אבא שאין להן בממון נשיתין פשיטות יד ולא איפשטא בהדאי: הקדישות בגי'. פירוש המקדיש מטלטלין נפדין בגי' ודלא כר' אליעזר בן יעקב דאמר אפילו צינורא של הקדש אינה נפדית אלא בעשרה בני אדם כשמואל דאמר עשרה כהנים כתובין בפרשה ואלו הן גי' בערכי אדם וגו' במקדיש בהמה טמאה או טהורה וד' במקדיש בית או שדה ואמרינן אליבא דרבנא קמא גי' מנא ליה אי נימא משום דכתיב במקדיש בהמות גי' כהנים וכל המטלטלין כיצוא בהן. אי הכי קרקעות דלא כתיב בהו אלא ד' כהנים חסגי להו דיהיו נפדין בד' אלמה תנן הקרקעות אין נפדין אלא בעשרה אלא מאי טעמא צריכין עשרה דמשלמי בהו עשרה דכתיבי גי' בערכי אדם וגו' במקדיש בהמה. וד' במקדיש בית או שדה נמצא מנין עשרה כהנים משלים

למפטריה (שם). שררך. זה סנהדרין, שזשעת צמיורה של איי, אגן הסהר. שעשיין כחל' לננה עגולה בצורת ישיבתן כדי שיו טולן רואין זה את זה, אל יחסר המזג. כשיעור מזג, שני חלקים מיס ואחד יין, ואף כאלן תריך ששמייר שלש (שם). תניא כוותיה דרב יוסף. דלמר ר' אליעזר בן יעקב כולו סנהדרי בעי (שם). צינורא. מולג קטן שטויין צו זוכ' (לקמן פח.).

יד:

מתני' **דלא** **כי** **האי** **תנא**. תימא אי משום דמתני' לא חשיבא מלך וכהן גדול ה"ג אשכתן גבי אין מוסיפין על העיר דבעינן מלך ונשיא^ט ואורים ומומים וב' תודות ושיר כדמתן בפ"ב דשצועות (דף יד.) וכן גבי מויליין למלחמת הרשות דבעינן מלך ומשוח מלחמה כדלמר בגמ' (דף טז.) וי"ל דבכל הנהו לא חשיב כולוהו מיילי אלא שבעים וא' לחודייהו אבל הכא דסגי בג' או צה' אס איתא דלריך מלך וכהן גדול הוה ליה למיתני צהדיא:

מלמד **שהמקום** **גורם**. ואע"ג דצמעשר שני כתיב נמי מקום ומעשר שני נאכל כלל העיר הכא גבי סנהדרין לא מקרי מקום אלא לשכת הגזית סמוך למחנה שכינה כדלמר באזיחו מקומן (וצמיס דף נד.): גמירי דסנהדרין צחלקו של יהודה ושכינה צחלק צנימין אבל צית פגי ^אאע"ג דדינו כירושל' כדלמר צהשוכר את הפועלים (ב"מ דף ז.) והא בעי חומה כגון דדשו לפנים מחומת צית פגי ובפרק התודה (מנחות דף עח:) אמרינן השוחט את התודה ולחמה חוץ לבית פגי לא קדש את הלחם ולא דווקא אצית פגי אלא אפי' צירושלים אין שם מקומו וכדלמר בפ"ק דשבת (דף טו.) מ' שנה קודם שחצר הצית גלתה סנהדרין וישצה לה צחנות ומפרש הסם שלא דנו דיני נפשות ולאמרינן צפרק צמרל דראש השנה (דף גל.) עשר גליות גלתה סנהדרין מלשכת הגזית לחנות ומחנות לירושלים^ט:

אילימא **דדבר** **הרשות** **בני**. ואחר תמיד של צין הערצים שהיו הולכין לביתם כדלמרי' צהנחנקין (לקמן פח:) היה הולך כל אחד ואחד לבדו ולא מתרמי שימצאו כולן ציתד: **אף** יחסר המזג. כדלמר ^טשאם הוצרך אחד מהן לנאח אס יש זה כ"ג יוצא ואס לאו אינו יוצא והיינו כמזיגה דעל חד תרי ואע"ג דסתם מזיגה על חד תלת כדלמרינן צריש המוציא יין (שבת דף עז. ושס) היינו דווקא רבא שהיה רגיל למוזג כן שהוא כמשפט המזיגה על חד תלת אבל שאר בני אדם האוהצין יין חזק אין מוחגין אלא על חד תרי כדמשמע צשיליה הזהב (ב"מ דף ס. ושס) שהיתה מויגמו משונה דלמר רבא מזיגה ידיי מיעד ידע ואמר נמי צכילד מעצדין (עירובין דף נד.) דמיא האי מזיגה למזיגה דרבא צריה דרצ יוסף צר חמא וי"מ אל יחסר המזג שלא יחסר צגימטריא מו"ג שהוא חמשים אבל אי חסר מ"ט אין לחוש דמשמיירי כ"צ ואין צ"ד שקול ומוסיפין עליהם אחד הרי כ"ג^ט:

נבע **רבעי** **ומעשר** **שני** **בו** **שאין** **דמיו ידועין** **בו**. לא קאי אנטע רבעי וכן מוכח צגמרא דקמי צצרייתא אחיו מעשר שני שאין דמיו ידועין אלא רבעי לא קמי והיינו טעמא מתוך שאדם להוט לאכול פירות נטיעה זו חיישינן אפי' צדמיו ידועין ומיהו צומן הזה שאין מחללין צשויין^ט לא צעי שלשה: **בשלשה** **לַקְוֹהוּ**. יש מפרשים שרוצין לקנותו ויקח מי שיתן יותר ופי' הקונטרס עיקר דאיש ושמי יגזיו היכי דמי ודוחק לומר דנתנו לה על מנת שאין לצעלה רשות צה: **צינורא** **של** **הקדש**. פירש צקונטרס שטויין צה זוכ' והוא כי ההיא דכלים (פ"ע מ"ו) דמתן כוש צצנע את הצינורה ומלמד צצנע את הדרכן כוש הוא הפלגן שהגשים טוות צו ועוד איכא צינורא אחר דלמרינן שיליה ר' עקיבא (שבת ג.) ובפ' צתרא [דמנחות] (דף קו.) דמחטטין צה את הפמילות ומקנחין צה את הגרות ועוד יש צינורא אחר דלמר בפ"ק דיומא (דף יב.) כהן גדול לוצש ומסהפן צצינורא משמע שהיינו מולג שמהפך צו איצרי תמיד ורצינו חננאל פירש צינורא עזי נורא^ט:

דיני ממונות בשלשה:

מתני' **דלא** **כי** **האי** **תנא**. תימא אי משום דמתני' לא חשיבא מלך וכהן גדול ה"ג אשכתן גבי אין מוסיפין על העיר דבעינן מלך ונשיא^ט ואורים ומומים וב' תודות ושיר כדמתן בפ"ב דשצועות (דף יד.) וכן גבי מויליין למלחמת הרשות דבעינן מלך ומשוח מלחמה

בעליל לעיר צריך לעסוק במדידה מתניתין דלא כי האי תנא ^טדתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר ויציאו זקניך ושופטריך זקניך זו סנהדרין ושופטריך זה מלך וכהן גדול מלך דכתיב ^במלך במשפט יעמיד ארץ כהן גדול דכתיב ^בובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט איבעיא להו רבי אליעזר בן יעקב בחדא פליג או בתרתי פליג במלך וכהן גדול פליג אבל בסנהדרי אי כר' יהודה אי כרבי שמעון או דילמא בסנהדרי נמי פליג דאמר כולה סנהדרי בעינן אמר רב יוסף ת"ש מצאן אבית פגי והמרה עליהן יכול תהא המראתו המראה ת"ל ^אוקמת ועלית אל המקום ^במלמד שהמקום גורם דנפוק כמה אילימא מקצתן דילמא הנך דאיכא גואי קיימי כוותיה אלא פשיטא דנפוק כולוהו למאי אילימא לדבר הרשות ^במי מצו נפקי והכתיב ^בשררך אגן הסהר אל יחסר המזג אלא פשיטא לדבר מצוה היכי דמי לאו למדידת עגלה ורבי אליעזר בן יעקב היא דאמר כולי סנהדרי בעינן אמר ליה אביי לא כגון שיציאו להוסיף על העיר ועל העזרות ^אכדתנן אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא בבית דין של שבועים ואחד תניא כוותיה דרב יוסף מצאן אבית פאני והמרה עליהן כגון שיציאו למדידת עגלה ולהוסיף על העיר ועל העזרות יכול שתהא המראתו המראה ת"ל וקמת ועלית אל המקום מלמד שהמקום גורם: נטע רבעי ומעשר שני שאין דמיו ידועין בשלשה: תנו רבנן ^אאיזהו מעשר שני שאין דמיו ידועין פירות שהקריבו ויין שהקרים ומעות שהחלידו תנו רבנן ^אדמעשר שני שאין דמיו ידועין פודין אותו בשלשה לקוחות אבל לא בשלשה שאין לקוחות אפילו כברי אחד מהן אפילו אחד מהם בעלים

בעי רבי ירמיה שלשה ומטילין לתוך כים אחד מהו תא שמע האישי ושתי נשיו פודין מעשר שני שאין דמיו ידועין דילמא כגון רב פפא ובת אבא סוראה: ההקדשות בשלשה: מתניתין דלא כי האי תנא דתניא ר' אליעזר בן יעקב אומר אפילו ^אצינורא של הקדש צריכה עשרה בני אדם לפדותה א"ל רב פפא לאביי בשלמא לרבי אליעזר בן יעקב דאמר כשמואל דאמר ^אשמואל עשרה כהנים כתובין בפרשה אלא לרבנן שלשה מנא להו וכי תימא דכתיב בהו שלשה קרקעות דכתיב בהו ארבעה תיסגי בארבעה וכי תימא הכי נמי אלמא תנן הקרקעות תשעה וכהן אלא מאי דמשלמי בהו עשרה הקדשות דמשלמי בהו שיתא ליבעו שיתא קשיא: הערכין בו': מאי ערכין המטלטלין א"ר גידל אמר רב באומר ערך כלי זה עלי דא"ר גידל ^אאמר רב האומר

ובית פאני, צשטידיוור"ל, צית ראש של אפסר קורין כן (סוטה שם). והדמה עליהן. כלומר על מה ששאל מהם שם ואמרו לו ההלכה הלא לעירו וסוריה לעשות כדרך שהיה מורה צתמילא, דהוא ליה ממרל על פיסא (שם). שהמקום גורם. המקום המיוחד למשפט והוא לשכת הגזית (שם) גורס לחייב הדיון ואס איזס שס לא ידעו (ע"ז ח.). דנפוק כמה. לני פאני דלאתריך לאשמעיען דפטור משום טעמא דתוך לצ"ד (שם). דילמא הנך דאיכא גואי קיימי כוותיה. ומתיכא מויען לן מויעא דלאתריך קרא (דף יב.)

ובית פאני, צשטידיוור"ל, צית ראש של אפסר קורין כן (סוטה שם). והדמה עליהן. כלומר על מה ששאל מהם שם ואמרו לו ההלכה הלא לעירו וסוריה לעשות כדרך שהיה מורה צתמילא, דהוא ליה ממרל על פיסא (שם). שהמקום גורם. המקום המיוחד למשפט והוא לשכת הגזית (שם) גורס לחייב הדיון ואס איזס שס לא ידעו (ע"ז ח.). דנפוק כמה. לני פאני דלאתריך לאשמעיען דפטור משום טעמא דתוך לצ"ד (שם). דילמא הנך דאיכא גואי קיימי כוותיה. ומתיכא מויען לן מויעא דלאתריך קרא (דף יב.)

פרק ראשון סנהדרין

צעילי **לעיר**. צמפורסס לכל שקרוב הוא לעיר זו מכל עיירות: ^ט **צום** **פגי**. ^ט מקום לפנים מן חומת העיר וגדון כירושלים לכל דבריו: **מאלן**. זקן ממרל לסנהדרין חוץ ללשכת הגזית שהיתה צהר הצית: **יכול** **סא** **המראסו** **המראה**. לידון צחנק: **אילימא**. דנפוק מקצתן והורו אותן צצחון והמרה על דצריהם מאי איריא מקום גורס תיפוק לי דפטור משום דילמא הנך דנלישכה כוותיה צצירא לכו: **שררך** **אגן** **הסהר**. כתיב ודרשינן צצחד דיני ממונות (לקמן לו.) אל יחסר המזג אס נלרך אחד מהן לנאח אס יש שס עשרים ושלשה כנגד סנהדרי קטנה יוצא ואס לאו אינו יוצא: **על** **העיר**. על ירושלים וצריך לקדש התוספת צשמי תודות ובציר כדלמרינן צשצועות (ד' יד.): **הקרים**. החמין: **החלידו**. דרויליא צלעו": **לקווחו**. סוחרים צקאיס צצומא: **צס** **אצא** **סורא**. אשח רצ פפא כדלמר צצמכות פ' אלו נערות (ד' לו.) אמר רצ פפא אמרה לי צת אצא סוראה כו' והיתה עושה לעמיה: **צינורא**. מולג קטן שטויין צו זוכ':

כשמואל **לקמן** **צשמעמין**: **עשרה** **כהנים** **צכסוין**. צפדיון הקדישות שלשה דפרשת ערכיין' שהיא ראשונה ושלשה צפדיין צהמה^ט וארכבעה צקרקעות^ט: **אילימא** **משום** **דכתיב** **צסו** **שלשה**. כהנים צפדיון צהמה דהיינו פדיון הקדש והוא הדין לשאר הקדשות: **סמגי** **צארבע** **אלנה** **סנן** **הקרקעות** **סשעה** **וכסן**. אלא משום הכי צעי קרקעות עשרה משום דפרשה אחרונה היא וכדשלים פרשת הקרקעות צכר נעלמו ^ט כהנים ותלמד מחמתוה מעליונה^ט. לכהן סהיה אחזתו לא ^ט ממניינן דלאו צשומא ככז אלא והעריכו הכהן כערכך הכהן וחשצ לו הכהן ויציא צהן: **הקדשות**. דהיינו פדיון צהמה טמאה שהיא אלמנעית ומשלמי צה שיתא כהנים דלא איכתיבא לה פרשת ערכי גצה ויבעי שיתא: ערך לא שייך גבי כלים אלא צאדס ונותן לפי שניו כמו סכמוצ צפרשה: האומר

בעי רבי ירמיה שלשה ומטילין לתוך כים אחד מהו תא שמע האישי ושתי נשיו פודין מעשר שני שאין דמיו ידועין דילמא כגון רב פפא ובת אבא סוראה: ההקדשות בשלשה: מתניתין דלא כי האי תנא דתניא ר' אליעזר בן יעקב אומר אפילו ^אצינורא של הקדש צריכה עשרה בני אדם לפדותה א"ל רב פפא לאביי בשלמא לרבי אליעזר בן יעקב דאמר כשמואל דאמר ^אשמואל עשרה כהנים כתובין בפרשה אלא לרבנן שלשה מנא להו וכי תימא דכתיב בהו שלשה קרקעות דכתיב בהו ארבעה תיסגי בארבעה וכי תימא הכי נמי אלמא תנן הקרקעות תשעה וכהן אלא מאי דמשלמי בהו עשרה הקדשות דמשלמי בהו שיתא ליבעו שיתא קשיא: הערכין בו': מאי ערכין המטלטלין א"ר גידל אמר רב באומר ערך כלי זה עלי דא"ר גידל ^אאמר רב האומר

ובית פאני, צשטידיוור"ל, צית ראש של אפסר קורין כן (סוטה שם). והדמה עליהן. כלומר על מה ששאל מהם שם ואמרו לו ההלכה הלא לעירו וסוריה לעשות כדרך שהיה מורה צתמילא, דהוא ליה ממרל על פיסא (שם). שהמקום גורם. המקום המיוחד למשפט והוא לשכת הגזית (שם) גורס לחייב הדיון ואס איזס שס לא ידעו (ע"ז ח.). דנפוק כמה. לני פאני דלאתריך לאשמעיען דפטור משום טעמא דתוך לצ"ד (שם). דילמא הנך דאיכא גואי קיימי כוותיה. ומתיכא מויען לן מויעא דלאתריך קרא (דף יב.)

האומר

ובית פאני, צשטידיוור"ל, צית ראש של אפסר קורין כן (סוטה שם). והדמה עליהן. כלומר על מה ששאל מהם שם ואמרו לו ההלכה הלא לעירו וסוריה לעשות כדרך שהיה מורה צתמילא, דהוא ליה ממרל על פיסא (שם). שהמקום גורם. המקום המיוחד למשפט והוא לשכת הגזית (שם) גורס לחייב הדיון ואס איזס שס לא ידעו (ע"ז ח.). דנפוק כמה. לני פאני דלאתריך לאשמעיען דפטור משום טעמא דתוך לצ"ד (שם). דילמא הנך דאיכא גואי קיימי כוותיה. ומתיכא מויען לן מויעא דלאתריך קרא (דף יב.)

ובית פאני, צשטידיוור"ל, צית ראש של אפסר קורין כן (סוטה שם). והדמה עליהן. כלומר על מה ששאל מהם שם ואמרו לו ההלכה הלא לעירו וסוריה לעשות כדרך שהיה מורה צתמילא, דהוא ליה ממרל על פיסא (שם). שהמקום גורם. המקום המיוחד למשפט והוא לשכת הגזית (שם) גורס לחייב הדיון ואס איזס שס לא ידעו (ע"ז ח.). דנפוק כמה. לני פאני דלאתריך לאשמעיען דפטור משום טעמא דתוך לצ"ד (שם). דילמא הנך דאיכא גואי קיימי כוותיה. ומתיכא מויען לן מויעא דלאתריך קרא (דף יב.)

מסורת הש"ס

א) נוסטה מה. כל הענין,
ב) נלקמן פו. ע"ז ח: ע"ש,
ג) לעיל צ. נוסטה מה.
ד) שצועות יד. ע"ש,
ה) נמעשר שני פ"ד מ"ב,
ו) חוס' פ"א ותוספת' מ"ש פ"ג, ו לקמן פח.,
ז) נלקמן טו. מגילה כג.,
ח) ערכין ה. כ. ט) נצייל אחר ד"ה מאלן, י) וויקרא כו.,
כ) נשס, ל) נשס,
מ) כס"א: מעליזות, נ) ני דליל וציאל, ס) ונעי"ע חוס' שבת טו. ד"ה אלא ונעי"ע חוס' פ"ז ח: ד"ה מלמד, ט) נלקמן לו.,
פ) ונעי"ע חוס' שבת עו. ד"ה לאמר רבא, צ) שייך למשה ג., ק) ונעי"ע חוס' מנחות קו. ד"ה שמוטטין וכו' השניו אפיוס רש"י דהכא,

תורה אור השלם

- וַיִּצְאֻהוּ זָקֵנָיךְ וְשֹׁפְטֶיךָ וְיִדְרֹדוּ אֶל הָעָרִים אֲשֶׁר סָבִיב הַחֲקֹל:
- מֶלֶךְ בַּמִּשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ תְּרֻמוֹת מְשִׁלִּי כֹס ד' וּבָאֵת אֶל הַבְּהֵימָה הַלְוִיִּם וְאֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִיָּחֵד בְּיָמֵים הָהֵם וְדָרְשֶׁת וְהִגִּידוּ לָךְ אֵת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט: דברים יז ט
- כִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דָּבָר לַמִּשְׁפָּט בֵּין יָדָם לְבֵין בֵּין דִּין וּבֵין נָגַע לְנָגַע דְּבַר רִבְתָּ בַשְּׁעָרֶיךָ וְקָמַת וְעִלְיָת אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: דברים יח א
- שֶׁרָרַךְ אֲנִי הַסֹּהֵר אֶל יְחִסְדֵי הַמָּוֶג בַּטָּנָךְ עֲרַמְת חֲסִים סִנְיָה בַּשּׁוֹשֵׁנִים: שיר השירים ז ג

גליון הש"ס

רש"י ד"ה בית פאני בקימם לפנים. עיין מנחות דף עט ע"ב ברש"י ד"ה חוץ לתומת צ"פ: תוס' ד"ה מלמד וכו' אע"י דרדיו בירושלים. ע"י פ"א פסנה ס דכלים צריש: ד"ה נטע וכו' לא בעי שלשה. עיין ר"ה דף לא ע"א חוס' ד"ה וציקס:

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה סמגי וכו' לאו ממניין דלאו אשומא כתיב:

מוסף רש"י

בעליל לעיר. צמנוטה ופשוט שאין עיר קרובה מו (סוטה ח.). מתניתין. דלא קמי מלך וכהן גדול, דלא כו' (שם). אי כר' יהודה. משה, אי כר' שמעון. שלשה, ולא צעי טלה סנהדרין (שם). מצאן. זקן ממרל. לצ"ד הגדול, שאיט נעשה ממרל אלא צצ"ד של צבעים ואחר, (שם). אבית פאני. כל שהוא צחון היקף החיוטן של ירושלים קרוי צי פאני, ולי נראה שהוא לשון חגיגה, כמו שקורין ציג"ל של עיר, כמו (ב"מ ט.) חמור